

Csóka Attila alezredes:

AZ ÖNKÉNTES TERÜLETVÉDELMI TARTALÉKOS ALEGYSÉGEK ABV-VÉDELMI FELADATAI

DOI: [10.35926/HSZ.2020.6.5](https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.6.5)

ÖSSZEFOGLALÓ: A Magyar Honvédség átalakította az önkéntes tartalékos rendszert. Olyan új meghatározások jelentek meg, mint önkéntes területvédelmi tartalékos, önkéntes műveleti tartalékos, illetve önkéntes védelmi tartalékos. Az önkéntes területvédelmi tartalékos századok Magyarország járásaiban szervezve lefedik az ország teljes területét. Interoperabilitásukat megkönnyíti, hogy elvileg azonos alapfelkészítésben részesülnek, így tervezhetően azonos elvárásokat lehet velük szemben támasztani. A különböző járássok földrajzi elhelyezkedésükből és a települt ipari létesítmények jellemzőiből adódóan az alegységek eltérő kihívásokkal szembesülnek, ami a kötelékek szakosodását indokolhatja. Az írás összefoglalja az alegységeknek az erők megóvása érdekében teendő ABV-védelmi feladatait, bemutatja az önkéntes területvédelmi tartalékos katonák kiképzését, felhívja a figyelmet az eltérő kihívásokra, valamint vizsgálja a szakkiképzés esetleges szükségességét, különös figyelemmel az ABV-védelem területére.

KULCSSZAVAK: területvédelmi tartalékos, területvédelmi század, ABV-védelem

BEVEZETÉS

2004. november 3-án hatályba lépett az egyes honvédelmi tárgyú országgyűlési határozatok módosításáról szóló 112/2004. (XI. 3.) Országgyűlési határozat, amely felhívja a Kormányt, hogy „*az önkéntes professzionális haderőre történő áttérés érdekében a hadkötelesek behívását szüntesse meg, s a [...] legénységi állományú létszámkeretet – a Honvédség feladatainak teljesítéséhez szükséges mértékben – kizárólag szerződéses, illetőleg önkéntes tartalékos katonákkal töltsse fel*”.¹ Ezt követően, 2004. november 8-án elfogadták a 2004. évi CV. törvényt a honvédelemről és a Magyar Honvédségről,^{2,3} amely a hadköteleességet az általános honvédelmi kötelezettség részeként megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején szabta meg.

A tartalékosok csekély száma miatt a Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerének felülvizsgálatáról szóló 80/2008 (VI. 13.) Országgyűlési határozat szakértői bizottság felállítására hívta fel a Kormányt a tartalékos rendszer felülvizsgálata érdekében. A felülvizsgálat megállapította, hogy „*a tartalékos állomány sem létszám, sem kiképzettség szempontjából nem jelent komoly potenciált, továbbá hogy a társadalom tagjainak ala-*

¹ 112/2004. (XI. 3.) OGY határozat egyes honvédelmi tárgyú országgyűlési határozatok módosításáról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A04H0112.OGY> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

² 2004. évi CV. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400105.TV> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

³ 2012. 01. 01-től hatálytalanította a 2011. évi CXIII. törvény.

csony szolgálatvállalási hajlandósága mellett a munkaadói oldal sem érdekelt abban, hogy a munkavállalói önkéntes tartalékos szolgálatot vállaljanak”.⁴ A jelentést az Országgyűlés elfogadta és felhívta a kormányt a rendszer további fejlesztésére, valamint a megfelelő jogi környezet kialakítására.⁵

A 2010-ben végrehajtott árvízi védekezés, valamint a bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa is nyilvánvalóvá tette, hogy a Magyar Honvédség személyi tartalékai nem elégségesek egy váratlan feladat esetén. A honvédelmi miniszter a Magyar Honvédség tartalékos rendszere fejlesztéséhez kapcsolódó egyes feladatokról szóló 95/2010 (XI. 16.) HM utasításában⁶ feladatként szabta a Magyar Honvédség tartalékos rendszerének fejlesztését. Az utasítás ekkor még csupán az önkéntes védelmi tartalékost, illetve az önkéntes műveleti tartalékost nevezte meg az önkéntes tartalékos rendszer komponenseiként.

2016-ban került regionális alapokra a területvédelmi tartalékos rendszer. A koncepció kidolgozását követően a Magyar Honvédség Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság átalakításának második ütemével kapcsolatos szervezési feladatokról szóló 59/2017. (XI. 16.) HM utasítás⁷ kettes pontja az önkéntes tartalékos katonák területvédelmi feladatokra történő felkészítését végző szervezeti elemek vezetési rendszerének kialakításával és a létrehozandó önkéntes területvédelmi tartalékos kiképzőszázadok kialakításával összefüggő szervezési feladatokat tartalmazta.

A TERÜLETVÉDELMI EGYSÉGEK RENDELTETÉSE, SZERVEZETE

2018. október 1-jén békében két területvédelmi ezred került megalakításra, amelyek ma-
gukban foglalják a megyénként megalakuló területvédelmi zászlóalj és kiképzőszázadok
állományát. Különleges jogrend esetén hét ezred került betervezésre. A békeidőszakban ak-
tív egységek a székesfehérvári MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred, illetve a Nyíregyhá-
zán települt MH 2. vitéz Vattay Antal Területvédelmi Ezred. A további ezredek települési
helyei Budapest, Kaposvár, Győr, Szolnok és Szeged. A megyeszékhelyeken területvédelmi
zászlóalj kerültek megalakításra (Budapesten kettő), illetve a járasonként háromszakaszos
területvédelmi (járási) századok tagozódnak a zászlóalj alárendeltségébe.

Az ezredszintű szervezet rendeltetése többek között Magyarország függetlenségének,
területi épségének és határainak katonai védelme, valamint a nemzetközi szerződésből eredő
közös védelmi feladatok ellátása is.⁸

⁴ Kun Szabó István: Az önkéntes tartalékos rendszer és a honvédelmi nevelés fejlesztése és összefüggései. Doktori (PhD-) értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, 2018, 68. https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/KSZI_doktori%20%C3%A9rtekez%C3%A9s%201.0_jav_OK.pdf (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

⁵ 124/2008. (XII. 3.) OGY határozat a Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerének felülvizsgálatáról szóló 80/2008. (VI. 13.) OGY határozat alapján elvégzett vizsgálat elfogadásáról és a kapcsolódó feladatokról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a08h0124.OGY> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

⁶ 95/2010. (XI. 16.) HM utasítás a Magyar Honvédség tartalékos rendszere fejlesztéséhez kapcsolódó egyes feladatokról. Hivatalos Értesítő, 2010/26., 13349–13351. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2010/96.pdf> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

⁷ 59/2017. (XI. 16.) HM utasítás a Magyar Honvédség Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság átalakításának második ütemével kapcsolatos szervezési feladatokról. Honvédelmi Közlöny, 2017/12., 1059–1063. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2017/12.pdf> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

⁸ MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred (MH 6. TVE) Szervezeti és Működési Szabályzata. 2018, 6.

A fogalmak tisztázása érdekében meg kell említeni a területvédelmi erők és a területvédelem meghatározását. Ezeket Urbán Lajos a következőképpen definiálja: a területvédelmi erők „*az országvédelem komplex rendszerét alkotó és működtető védelmi erők azon elemei, amelyek alaprendeltetésük által meghatározott feladataikat az állandó diszlokációjukhoz tartozó működési területen végzik*”,⁹ a területvédelem pedig „*az ország biztonságát veszélyeztető tényezők szerint kialakítandó működési körzetekben a különböző védelmi feladatokat ellátó területvédelmi erők együttes tevékenysége*”.¹⁰

A rendeltetéshez illeszkedik a feladatrendszer, amely magában foglalja a hátszágban folyó katonai műveletek és a katonai igazgatási feladatok végrehajtásának irányítását, vezetését, a hátszág létfontosságú rendszerelemeinek védelmét, hozzájárul a lakosság élet- és vagyonbiztonságának védelméhez, valamint részt vesz a befogadó nemzeti támogatás feladataiban.¹¹ Az előzőeken túl az SZMSZ-ben külön pont hangsúlyozza a részvételt Magyarorszag védelmében, az államterület területvédelmi biztosításában.

Megjelenik feladatként a részvétel a Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszerben, az együttműködés a védelmi igazgatás, az országos hatáskörű szervek helyi, területi képviselőivel, valamint a helyi védelem vezetésével.

KIKÉPZÉSI RENDSZER

Az önkéntes területvédelmi tartalékos állomány alapfelkészítése a Honvéd Vezérkar főnöke által jóváhagyott 224/172. nyilvántartási számú Kiképzési Program¹² (KP) és annak kiegészítése alapján történik. A KP a korábbi változatában 10 modul tartalmazott 120 óra időtartamban, ez azonban nem foglalta magában az ABV-védelmi kiképzést. Ezt követően két modullal kiegészítették (ABV-védelem, illetve lökiképzés III.),¹³ amelyekkel az összóraszám így 144-re bővült.

A modulok a következők:

- honvédelmi ismeretek;
- katonai testnevelés;
- alaki kiképzés;
- jogi és hadijogi ismeretek;
- szabályzatismeret;
- munka-, tűz-, baleset- és környezetvédelmi ismeretek;
- műszaki kiképzés;
- katonai tereptan;
- logisztikai ismeretek;
- egészségügyi kiképzés;
- híradókiképzés;

⁹ Urbán Lajos nyugállományú altábornagy: A tartalékos erők helye, szerepe, működésének aspektusai a magyar nemzeti haderőben. Doktori (PhD-) értekezés. Budapest, 2010, 58. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12196/ertekezes.pdf;jsessionid=CF24130EE5BB37DD653B89C25ED2A326?sequence=1> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 13.)

¹⁰ Uo.

¹¹ MH 6. TVE SZMSZ: i. m. 6.

¹² Kiképzési Program a Magyar Honvédség Önkéntes Területvédelmi Tartalék (ÖTT) állomány alapfelkészítése és az Önkéntes Honvédelmi Előkészítés (ÖHE) végrehajtásához. MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság, Budapest, 2017. Nyt. szám: 224/172.

¹³ MH HFKP PK 196/2018. intézkedése a 2019. (2020–21.) évi kiképzési feladatokról. 16., 18.

- általános lökiképzés;
- általános harcászat;
- területvédelmi ismeretek;
- ABV-védelem;
- lökiképzés III. modul.

A KP alapján az ABV-védelmi kiképzés célja felkészíteni a katonákat feladataik sikeres végrehajtására, egyéni védőeszközök használatára ABV-körülmények esetén.

Az ABV-védelmi kiképzés az alábbi tárgyköröket tartalmazza:

- atom-, vegyi, biológiai és gyújtófegyverek és az ellenük való védekezés lehetőségei, 2 óra időtartamban;
- az egyéni és a kollektív ABV-védelem eszközei és alkalmazásuk szabályai, 2 óra időtartamban;
- vegyi és sugárfelderítő, valamint mentesítőeszközök és -anyagok, 2 óra időtartamban;
- gyakorlati ABV-foglalkozás, 4 óra időtartamban.

A foglalkozások során alapszintű ismeretek kerülnek átadásra, amelyek az erők megóvása részeként a túlélőképességet fejlesztik. Az alapfelkészítést követően a szinten tartó kiképzésre kiképzési program nem áll rendelkezésre, azok az alapfelkészítés tárgyköreinek ismétléséből állnak.

ABV-VÉDELMI FELADATOK

A túlélőképesség megóvása érdekében a kiképzetteknek a KP foglalkozásai alapján alapvető ismeretekkel kell rendelkezniük:

- az ABV-anyagok típusairól, jellemzőiről, a pusztító hatásokról és az azokkal szembeni védekezés lehetőségeiről;
- fel kell ismerniük az ABV-fegyverek alkalmazására utaló jeleket, tüneteket, veszélyjeleket;
- ismerniük kell a rendszeresített légzésvédelmi és bőrvédő eszközöket, valamint a kollektív védőeszközöket;
- tisztában kell lenniük az ABV-felderítés alapjaival, ismerniük kell az alegységnél rendszeresített vegyi és sugárfelderítő eszközök rendeltetését, használatuk rendjét, technikai kiszolgálásuk feladatait;
- ismerniük kell az ABV-mentesítés alapjait, a szennyezett területek szabványos jelölését;
- ismereteket kell szerezniük az alegységnél rendszeresített mentesítőeszközök rendeltetéséről, felépítéséről, használatuk rendjéről;
- be kell gyakorolniuk a vegyi és sugárfelderítést, a gyakorló-védőruha és gázálc le- és felvételét, a szennyezett terepszakasz kijelölését, fegyverek, gép- és harcjárművek alegység szinten történő részleges mentesítését.

A fenti feladatokra való megfelelést az ABV-védelmi kiképzés tárgyköreinek foglalkozásai biztosítják. A hatékonyság, ezzel párhuzamosan a foglalkozások átadni kívánt ismeretanyaga és a rá kiszabott idő megfelelése további vizsgálatok tárgyát képezheti, de a szándék nyomon követhető.

Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Kiképzési Intézkedése korábban évente további ABV-védelmi feladatot szabott meg. Minden századszintű szervezeti elemnek felkészített századmegbízott ABV-védelmi altiszttel, továbbá egy háromfős nem szervezetszerű ABV-felderítőrajjal kellett rendelkeznie. Jelenleg (2020 májusa) az MHP Kiképzési Intézkedése¹⁴ vélhetően adminisztratív okok miatt ezt még nem tartalmazza, a következő évi kiadványban várhatóan már szerepelni fog. A feladatszabás alapján a területvédelmi századok is szembesülnek a feladattal, amelynek ellátása folyamatos szinten tartó kiképzést igényel. A rajok és az altisztek ehhez kapcsolódó feladatai és alkalmazási lehetőségei külön cikkben kerültek ismertetésre.¹⁵

Az ABV-védelem szempontjából a járásonkénti országos lefedettség a Magyar Honvédség ABV Riasztási és Értesítési Rendszerét (MH ABV RIÉR) tekintve remek lehetőség annak támogatására. A két aktív területvédelmi ezredet bevonták az MH ABV RIÉR-be, emellett ABV-értékelő alközpont üzemeltetésére kötelezettek és közvetlenül jelentenek a területileg illetékes ABV regionális értékelő központnak. Ezután az első lépést követően a további lépéseket is meg kell tenni.

Az MH ABV RIÉR elemeit ki kell jelölni és fel kell készíteni egészen a forrásszintű elemekig, beleértve a nem szervezetszerű ABV-felderítőrajokat is annak érdekében, hogy az ABV regionális értékelő központ által biztosított információkat idővesztés nélkül továbbítani lehessen a végrehajtó alegységek részére.

A jelenleg hiányzó szintek kialakítása nemcsak az információnak a rendszerből történő kinyerése, de annak adatokkal való támogatása érdekében is szükséges. A Magyar Honvédség Automata Mérő és Adatgyűjtő Rendszere (AMAR) az országot 38 állomással fedi le. Ez jelentős szám, mivel „Magyarországon a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a Magyar Honvédség, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt., az Országos Meteorológiai Szolgálat, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. üzemeltetésében mintegy 150 radiológiai mérőállomás ellenőrzési folyamatosan az ország sugárzási helyzetét”.¹⁶ Ha azonban a járásonkénti egy század elképzelést (ambíciót) vesszük alapul, akkor a századmegbízott ABV-védelmi altiszt és a nem szervezetszerű ABV-felderítőraj képességekkel – Magyarország járásainak száma alapján – ez 174 forrásszintű elemet jelent vidéken és további 23-at Budapesten (ha annak kerületeit járásoknak tekintjük), vagyis összesen 197 elem nyújtotta információról van szó, amivel a területi lefedettség nyilvánvalóan megvalósítható.

A területvédelmi egységek/alegységek feladatrendszere magában foglalja a résztvételt a Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer (HKR) feladataiban. Ez a forrásszintű képesség – amellett, hogy illeszkedik a feladatrendszerbe – a területvédelmi erők fogalmával is összhangban áll, miközben hatékonyabbá teszi a HKR-t, ezáltal működőképesebbé teheti az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszert, s hatással lehet az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Tervre.

¹⁴ MH PK intézkedése a Magyar Honvédség 2020–2021. (2022–2023.) évi kiképzési feladatairól.

¹⁵ Csóka Attila alezredes: Századmegbízott ABV-védelmi altisztek és a nem szervezetszerű ABV-felderítőrajok alkalmazási lehetőségei. Honvédségi Szemle, 2020/1., 78–90. <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/11/9> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 14.)

¹⁶ Mindenki folyamatosan elérheti az aktuális sugárzási adatokat. Országos Atomenergia Hivatal, 2014. 12. 04. <https://www.haea.gov.hu/web/v3/OAHPortal.nsf/web?OpenAgent&article=news&uid=3D3D419BF30DC576C1257DA40038D4D4> (Letöltés időpontja: 2020. 05. 08.)

Szükséges az MH ABV RIÉR jelenleg hiányzó elemeinek felkészítése és rendszerbe állítása, hogy ez a 197 forrásszintű elem alkalmazható legyen. A járási századszinten már a megfelelő formátumú ABV-jelentéseknek kell elkészülniük, ami a századmegbízott ABV-védelmi altisztek felelőssége, a zászlóaljkat pedig képessé kell tenni a jelentések fogadására, validálására, feldolgozására és továbbítására. Tekintettel arra, hogy egy zászlóaljhoz a járáások száma alapján 6-18 század tartozhat, ez zászlóaljszinten már jól felkészített ABV-értékelőcsoport működését követeli meg.

A vonatkozó NATO-kiadvány¹⁷ megállapítja az ABV-védelmi képességek három szintjét.

Az alapvető (*basic*) ABV-védelmi képesség a túlélés érdekében elért képesség, beleértve az egyéni ABV-védelmi eszközök rendelkezésre állását. Beazonosítható az alapfelkészítés ABV-védelmi modulja során megszerzett képességnek, ha az ellátottság a védőeszközökkel megfelelő.

A megnövelt (*enhanced*) ABV-védelmi képesség magában foglalja az ABV-védelmi rendszabályok megfelelő alkalmazását, valamint műveletek végzését ABV-környezetben. Az ABV-védelmi feladatokat kijelölt és megfelelően felkészített állomány – a századmegbízott ABV-védelmi altiszt és a nem szervezetszerű ABV-felderítőraj – hajtja végre.

A speciális (*specialized*) ABV-védelmi képesség ABV-védelmi feladatok végrehajtását jelenti szakalegységek által. A területvédelmi egységeknél/alegységeknél ez nem beazonosítható képesség.

Míndezeneken túl további követelmény ABV-szakértők jelenléte a vezetés különböző szintjein, akik a parancsnokokat megfelelő tanácsokkal látnák el. Ez a kitétel század szintig teljesül a századmegbízott ABV-védelmi altisztekkel, zászlóaljszinten pedig – ahol nincs alárendelt ABV-védelmi szakalegység – minimum ABV-védelmi altiszt, egyébként ABV-védelmi tiszt, magasabb szinteken azonban minden esetben ABV-védelmi tiszt támogatása szükséges.

Az ABV-védelmi képességek háromszintű felosztása vonatkozásában meg kell említeni a német ABV-védelmi parancsnokság korábbi kezdeményezését, amely egy ideig négy képességszint szerinti felosztást használt, bevonva a megnövelt és a speciális képességszintek közé a minősített (*qualified*) szintet.¹⁸ A szándék ezzel nem a 2. és a 3. szintek közötti távolság felosztása volt. Minősített szintűként kezelték a hagyományos ABV-védelmi szakcsapatokat, speciális szintnek pedig azokat az interdiszciplináris területeket tekintették, amelyek további felkészítést követeltek meg az ABV-szakcsapatok állományától, hogy azok képesek legyenek például váratlan vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris események azonnali kivizsgálására, valamint a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris lőszeres és robbanóanyagok hatástalanítására. A kezdeményezéstől Németország visszalépett, jelenleg is a NATO-felosztást alkalmazzák.

¹⁷ NATO Standard ATP-3.8.1 Volume II Specialist CBRN Defence Capabilities, Edition A, Version 1. 1-3., 13. 05. 2014.

¹⁸ Henry Neumann: The German Bundeswehr CBRN Defense Command – A traditionally strong capability in a new type of organization. CBRNe.Portal, 25. 11. 2015. http://www.cbrneportal.com/the-german-bundeswehr-cbrn-defense-command-a-traditionally-strong-capability-in-a-new-type-of-organization/#_ftn1 (Letöltés időpontja: 2020. 05. 08.)

ELTÉRŐ TERÜLETI JELLEMZŐK

A felkészített alegységek interoperabilitását megkönnyíti az, hogy egymással azonos alapfelkészítésben részesülnek. Visszatérve azonban a területvédelmi erők definíciójára, látható kitétel az, hogy feladataikat a saját működési területükön végzik. Ebből következik, hogy bár a kiképzettség azonos, de az alegységeket nem azonos körülmények között alkalmazzák, így eltérő kihívásokkal kell szembesülniük a végrehajtóknak és a szolgálati út egymást követő szintjein a parancsnokoknak is.

A feladatok között – HKR-ben való részvétel mellett – megtalálható a hátország létfontosságú rendszerelemeinek védelme. A létfontosságú rendszerelemek tíz ágazata közé tartozik az energiaágazat – magában foglalva többek között a kőolaj- és földgázipart –, továbbá a vízágazat is, beleértve az ivóvíz-szolgáltatást, a szennyvíztisztítást stb.¹⁹ Általánosítva kijelenthető, hogy ezek a létesítmények veszélyes ipari anyagokat alkalmaznak a technológia során. Az ágazat tüzeiből, létesítményeiből ezek a veszélyes ipari anyagok kikerülhetnek a környezetbe szabotázs, fegyveres incidens során is, vagyis a biztosító erőknek a következmények felszámolására, kárenyhítésre nem csak a HKR kapcsán kell készülniük.

Ha az alegységek csak a saját alkalmazási területükön működnek, akkor a várható kihívások prognosztizálhatók, ezek a kihívások azonban járasonként különbözőek lehetnek, mivel a járások kockázati tényezői is eltérőek. A feladatrendszerből kiemelhető az alábbi négy pont:

- országhatárral hozzávetőlegesen a járások negyede rendelkezik,²⁰ így határvédelmi feladattal a századok nagy része feltehetően nem fog szembesülni;
- a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos feladatok tekintetében meghatározhatók a repülőtérral, kikötővel, gyakorlótérrel, a feladat végrehajtására alkalmas, bevonható ingatlannal rendelkező járások;
- a létfontosságú rendszerelemek beazonosítottak, azok nem kívánt emissziójával kapcsolatos következmények felszámolására az érintett járások állománya előzetesen felkészülhet;
- bár adatvédelmi rendszabályok miatt a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság már nem teszi közzé az alsó és a felső küszöbértékű üzemek listáját, így is belátható, hogy a veszélyes ipari objektumok eloszlása a járások között nem egyenletes, ennek következtében a várható feladatok között is van különbség.

Az egységes alapfelkészítés az általános feladatok végrehajtását támogatja, a fentiek alapján azonban megállapítható, hogy az eltérő kihívásoknak történő megfelelés érdekében eltérő képességek szükségesek. A hadművelleti követelmények és az alkalmazás rendjéből adódnak a kiképzési követelmények. Azokban a járásokban, amelyekben kifejezett túlsúlyt kap valamely kockázati tényező, megfontolandó a lövész-alapképzettség mellett az adott kockázati tényezőre megoldást nyújtó szakalegység létrehozása.

Belátható, hogy a feladat aprólékos tervezést igényel, hiszen az minden egyes járás felülvizsgálatát, képességigényének meghatározását, majd annak megfelelő kiképzések végrehajtását követeli meg. A zászlóaljak törzseinek 6-18 járás kockázatelemzését kell végrehaj-

¹⁹ 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200166.tv> (Letöltés időpontja: 2020. 06. 14.)

²⁰ Magyarország Járásai, 2019. október 13. Központi Statisztikai Hivatal. <https://www.ksh.hu/docs/teruletiatasz/jarasok.png> (Letöltés időpontja: 2020. 05. 08.)

taniuk, majd javaslatot tenniük. Az információk egy része a Magyar Honvédségnél található, a civil infrastruktúrával kapcsolatos adatok a megyei (fővárosi) katasztrófavédelmi igazgatóságok birtokában vannak. Az adatok és a várható igények további pontosítása lehetséges a megyei védelmi bizottságok ülései során, amelyeken megyénként a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője, továbbá a Magyar Honvédség parancsnoka által kijelölt katonai szervezet képviselője – meghívott tagként – vesz részt, de bevonhatóak az elemzésbe a járásoként szerveződő helyi védelmi bizottságok is.

A háromrajos szakaszok állománya 29 fő, a század három szakaszból áll, így a létszámkeret lehetővé teszi kisebb szakalegység kijelölését. Ahogy korábban említésre került, a szinten tartó kiképzés során az alapképzés foglalkozásait ismétlik, ezek egy részét lehet kiváltani a kijelölt alegységek esetében a szakkiképzéssel – az adott járásra jellemző feladatok figyelembevételével.

Az ABV-védelmi képességek háromszintű felosztását figyelembe véve a kívánt előrenedő képesség meghaladja az enhanced szintet, a rendszeresített aktív ABV-alegységek képességét viszont várhatóan nem éri el, tekintettel a kiképzési foglalkozások között eltelt időre. Amennyiben van lehetőség rá, akkor az önálló alkalmazásuk előtti „ismeretfrissítő” kiképzés megnövelheti a szakmaiságot, de a váratlanul, hirtelen bekövetkező eseménykor azonnali feladat-végrehajtás várható el tőlük.

ÖSSZEFOGLALÁS

Eltérő kihívásokra eltérő képességekkel lehet reagálni. Az általános képességek kialakítását követően a szakkiképzés határozott, gyors és szakmai választ alapoz meg. Az új képességek kialakításánál a doktrinális, szervezeti, kiképzési, anyagi, vezetési, személyügyi, intézményi és interoperabilitási (DOTMLPFI²¹) megközelítés kiterjed annak összetevőire, így ennek mentén javasolt a munkát folytatni. A tartalékos alegységek szakkiképzésének feladatait nem lehet csak a területvédelmi ezredek felelősségébe utalni, annak végrehajtásába bevonhatóak az aktív csapatok is. Az ABV-védelem esetében kiaknázható az MH 93. Petőfi Sándor Vegyivédelmi Zászlóalj ABV-védelmi rendszergyakorlata és szakkiképzései, továbbá az MH Görgei Artúr Vegyivédelmi Információs Központ szakmai felkészítései.

A tanulmány az ABV-védelmi feladatokra fókuszált, de az egy adott járásra jellemző kockázati tényező megkívánhat eltérő szakmai képességet, például ipari üzemmel nem rendelkező, vagy annak hatásának nem kitett, de árvízveszélyes járások esetén. A szakmai irányítás érdekében az előljáró szervezeteknél az adott terület szaktisztjének a munkája szükséges, megalapozva ezzel a kiképzés kézben tartását, valamint a feladatok előkészítésénél és az elért eredmények értékelésénél a parancsnokok döntéseinek szakmai támogatását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 112/2004. (XI. 3.) OGY határozat egyes honvédelmi tárgyú országgyűlési határozatok módosításáról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A04H0112.OGY>
- 124/2008. (XII. 3.) OGY határozat a Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerének felülvizsgálatáról szóló 80/2008. (VI. 13.) OGY határozat alapján elvégzett vizsgálat elfogadásáról és a kapcsolódó feladatokról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a08h0124.OGY>

²¹ Doctrine, organisation, training, material, leadership, personnel, facilities and interoperability.

2004. évi CV. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400105.TV>
2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200166.tv>
- 59/2017. (XI. 16.) HM utasítás a Magyar Honvédség Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság átalakításának második ütemével kapcsolatos szervezési feladatokról. Honvédelmi Közlöny, 2017/12., 1059–1063. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2017/12.pdf>
- 95/2010. (XI. 16.) HM utasítás a Magyar Honvédség tartalékos rendszere fejlesztéséhez kapcsolódó egyes feladatokról. Hivatalos Értesítő, 2010/26., 13349–13351. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2010/96.pdf>
- Csoka Attila alezredes: *Századmegbízott ABV-védelmi altisztek és a nem szervezetszerű ABV-felderítőrajok alkalmazási lehetőségei*. Honvédségi Szemle, 2020/1., 78–90. <https://kiadvany.magyar-honvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/11/9>, DOI: 10.35926/HSZ.2020.1.6
- Kiképzési Program a Magyar Honvédség Önkéntes Területvédelmi Tartalék (ÖTT) állomány alapfelkészítése és az Önkéntes Honvédelmi Előkészítés (ÖHE) végrehajtásához. MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság, Budapest, 2017. Nyt. szám: 224/172.
- Kun Szabó István: *Az önkéntes tartalékos rendszer és a honvédelmi nevelés fejlesztése és összefüggései*. Doktori (PhD-) értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, 2018. https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/KSZI_doktori%20%C3%A9rtekezés%C3%A9s%201.0_jav_OK.pdf
- Magyarország Járásai, 2019. október 13. Központi Statisztikai Hivatal. <https://www.ksh.hu/docs/teruletiasz/jarasok.png>
- MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred Szervezeti és Működési Szabályzata. 2018.
- MH HFKP PK 196/2018. intézkedése a 2019. (2020–21.) évi kiképzési feladatokról.
- MH PK intézkedése a Magyar Honvédség 2020–2021. (2022–2023.) évi kiképzési feladatairól.
- Mindenki folyamatosan elérheti az aktuális sugárzási adatokat. Országos Atomenergia Hivatal, 2014. 12. 04. <https://www.haea.gov.hu/web/v3/OAHPortal.nsf/web?OpenAgent&article=news&uid=3D3D419BF30DC576C1257DA40038D4D4>
- NATO Standard ATP-3.8.1 Volume II Specialist CBRN Defence Capabilities, Edition A, Version 1. 13. 05. 2014.
- Neumann, Henry: *The German Bundeswehr CBRN Defense Command – A traditionally strong capability in a new type of organization*. CBRNe.Portal, 25. 11. 2015. http://www.cbrneportal.com/the-german-bundeswehr-cbrn-defense-command-a-traditionally-strong-capability-in-a-new-type-of-organization/#_ftn1
- Urbán Lajos nyugállományú altábornagy: *A tartalékos erők helye, szerepe, működésének aspektusai a magyar nemzeti haderőben*. Doktori (PhD-) értekezés. Budapest, 2010. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12196/ertekezes.pdf;jsessionid=CF24130EE5BB37DD-653B89C25ED2A326?sequence=1>